

Het ouderverstotingssyndroom en de transseksuele ouder¹.

Het zogenaamde Parental Alienation Syndrome wordt in het Nederlands vertaald als het "ouderverstotingssyndroom". De term werd geïntroduceerd door Richard Gardner.

"Het is de benaming van de situatie waarbij een kind zich vijandig opstelt tegen één ouder. Het komt vooral voor in de context van conflicten rond ouderlijk gezag. Primair kenmerk is het denigreren van een goede liefhebbende ouder. Kleine zwakheden of tekortkoming van de gehate ouder worden overdreven uitvergroot. Tijdens

ouder-kind contacten gedraagt het kind zich destructief en provocerend naar deze ene ouder. De haatcampagne wordt bovendien irrationeel gerechtvaardigd. Er is geen sprake van schuldgevoelens over deze opstelling en handelingen. Het kind wordt in zijn/haar campagne gesteund door de andere, 'liefhebbende' ouder'. Deze opstelling van het kind is het resultaat van voornamelijk 2 factoren: de indoctrinatie van de andere ouder die het kind hersenspoelt over hoe slecht de andere ouder wel is. Maar ook de eigen bijdragen van het kind aan de verkettering van de ouder die het doelwit is. Als er echte mishandeling door de verstoten ouder plaatsvindt, kan de vijandschap van het kind terecht zijn, waardoor de term ouderverstotingssyndroom niet van toepassing is"².

Dr. Richard Green is hoofd van de Gender Identity Clinic van het Charing Cross Hospital in London, Engeland. In zijn praktijk zag hij het ouderverstotingssyndroom al herhaalde malen bij zijn cliënten. Hij schreef er recentelijk een bijdrage rond.

Medische behandeling van transseksualiteit

In het begin van de prille geschiedenis van transseksualiteit, werden mensen met een 'klassiek verhaal' meestal omschreven als 'echte transseksuelen' (true transsexuals). Het ging hier bijna altijd over mannen die vanaf jonge leeftijd al een grote vrouwelijkheid vertoonden. Ze werden bovendien niet opgewonden door het dragen van vrouwenkledij en waren aseksueel of voelden zich enkel tot mannen aangetrokken. Hierdoor kwam het minder vaak voor dat ze gehuwd waren en kinderen hadden. Maar niet bij alle 'primaire' of 'echte' transseksuelen personen was dit verhaal hetzelfde. Er waren ook mensen die om fetisjistische redenen aan omkleding deden, mensen die zich aangetrokken voelden tot vrouwen, of

¹ Tekst gebaseerd op 'Parental Alienation Syndrom and the Transsexual Parent'. Richard Green MD, JD, in International Journal of Transgenderism, vol. 9 (1) 2006, 9-13

² Gardner, Richard A; The Parental Alienation Syndrome, Cresskill 1992/1998

beide geslachten. Zij pasten hun verhaal echter aan dit stereotype beeld aan, omdat zij anders vreesden niet in aanmerkingen te komen voor behandeling.

De behandeling van transseksuele mensen evolueerde echter. Het onderzoeken van het verleden van mensen raakte meer op de achtergrond. Het anticiperen op de toekomstmogelijkheden kwam centraler te staan. Het succesvol ondergaan van de één tot twee jaar durende Real Life Experience werd dé sleutel tot chirurgie. Hierdoor gingen ook meer 'secundaire' transseksuele personen de stap naar behandeling zetten. Het aantal mensen in behandeling steeg dus. Het aantal van hen dat in een relatie zat en kinderen had, ook.

Een genderdysforie gevoel kan in tijd variabel zijn. Een nieuwe, romantische relatie kan er bij sommigen toe leiden dat het gevoel tijdelijk op de achtergrond raakt. Hierdoor kunnen mensen er echt van overtuigd zijn dat een huwelijk en kinderen, de drang naar omkleeding of transitie zal doen verdwijnen. Anderen hopen dat dit zo zal zijn. Maar maanden of jaren later stelt men meestal vast dat dit niet zo is. Genderdysforie gevoelens komen meestal terug.

Sommigen informeren hun nieuwe partner reeds in een vroeg stadium over hun genderidentiteitsconflicten. Partners zijn soms ook begrijpend en kunnen leven met een beperkte mate van omkleeding. Vooral als ze denken dat het daarmee ook volstaat. Wanneer een partner dan toch verder wil gaan met medische stappen, ervaart men dit vaak als verraad aan de relatie.

Transseksualiteit en de conflicten rond ouder-kind omgang.

Veelal is het de transseksuele ouder die het gezin verlaat wanneer de RLE aanvangt. Wanneer de niet-transseksuele ouder eist dat de transseksuele ouder geen contact meer mag hebben met de kinderen, komt het vaak tot een juridische strijd.

Het is meestal in het begin van een transitie dat de strijd rond de kinderen begint. Hoe dient de transseksuele ouder zich te tonen aan de kinderen? Moet deze ouder zich zoveel mogelijk in de oorspronkelijke genderpresentatie tonen? Wat moet er aan de kinderen verteld worden hierrond? Hierin begeleid worden door hulpverleners die ervaring hebben met dit specifieke onderwerp naar kinderen toe, kan aangewezen zijn. Maar de ouders moeten dit ook willen.

Ouders én kinderen kunnen vrezen dat ze door leeftijdsgenoten zullen geplaagd/gepest worden, wanneer de travestie of transseksualiteit van deze ouder uitkomt. Maar Green stelt dat dit niet per definitie zo is. Een minderheid ervaart inderdaad negatieve opmerkingen. Maar deze zijn niet zo ernstig, noch duren ze lang. Het onderwerp is in die zin niet anders dan de veelheid aan andere onderwerpen waarrond jongeren kunnen worden geplaagd. De meerderheid van de kinderen ervaart geen blijvende, negatieve reacties.

Ouders maken zich meestal ook zorgen dat de gewijzigde genderpresentatie van een ouder, een negatieve invloed zal hebben op de psycho-seksuele ontwikkeling van het kind. Maar deze zorg is niet gefundeerd. Green volgde tussen 1978 en 1998, 34 kinderen van een transseksuele ouder (zie de artikelen 'transseksualiteit en kinderen' op de pagina [nieuwsbrieven](#)). Het ging over 10 jongens en 8 meisjes van transseksuele vrouwen (MtoF) en 7 jongens en 9 meisjes van transseksuele mannen (FtoM). Bij geen enkele van deze kinderen werd verwarring rond hun genderidentiteit gevonden.

Maar deze gegevens volstonden blijkbaar niet in een rechtszaak (UK) rond contact tussen de transseksuele ouder en de kinderen. De rechter die hierin een uitspraak moest doen, vond de groep van 34 kinderen te klein om er uitspraken over te doen. Bovendien was er geen controlegroep. Maar deze 34 kinderen zijn de enigen die in de professionele literatuur te vinden zijn. Noch is het mogelijk een controlegroep hierrond te vormen.

Theoretisch gezien zou men kunnen stellen dat kinderen die op jonge leeftijd met de transitie van een ouder worden geconfronteerd, verward kunnen geraken rond hun eigen genderidentiteit. Het punt van zogenaamde 'genderstandvastigheid' werd immers nog niet bereikt. Een eenvoudige vergelijking om dit begrip te duiden: Wanneer men een kind van 3 à 4 jaar een foto van een hond toont, dan zal het dat ook als een hond benoemen. Zet je diezelfde hond echter het masker van een kat op, dan is de kans groot dat het kind het dier zal benoemen als een kat. Vooraleer genderstandvastigheid dus wordt bereikt kan een object in de ogen van een kind ook veranderen, gewoon door de uiterlijke kenmerken ervan te veranderen. Het duurt tot ongeveer de leeftijd van 6 jaar vooraleer het kind de hond met het katmasker op, toch als hond zal blijven zien.

Zal in de ogen van een kind, een papa die dameskleding begint te dragen, make-up op doet en een vrouwelijk kapsel neemt, dan van geslacht veranderd zijn? Zal dit kind ook van geslacht willen veranderen door lang haar te willen en kleedjes aan te trekken? Het is een zorg die vooral theoretisch blijft en niet door praktijkervaring wordt bevestigd of verworpen.

Rechtbanken/rechters zijn conservatief. Een gedurfde beslissing nemen, die later verkeerd blijkt te zijn is slecht voor het imago. Het 'gezond verstand' dicteert immers dat een ouder die van geslacht verandert, geen goed rolmodel kan zijn. En dat het kind automatisch compleet verward zal geraken door dit alles. Wanneer de in de rechtszaak opgeroepen expert bovendien moet toegeven dat hij/zij het zelf helemaal niet zeker weet, dan wordt een rechter nog gesterkt in zijn/haar voorzichtigheid.

Uitskomsten van dit soort rechtszaken, zijn veelal regelingen waarbij het contact met de transseksuele ouder beperkt worden. Gedwongen scheiding van gelijk welk kind met een ouder, leiden heel vaak tot het ontstaan van een emotionele afstand tussen beiden, of tot vervreemding. Pogingen om op latere leeftijd het contact opnieuw te herstellen of versterken, zijn meestal zeer moeilijk. Wanneer deze ouder dan ook nog eens is veranderd van geslacht, dan wordt deze ouder nog meer een vreemde.

Een scheiding zonder dat er kinderen bij betrokken zijn verloopt zelden zonder conflicten. Scheidingen met kinderen en waar de onderwerpen ouder-kind contact of gedeeld ouderschap op het spel staan, verhogen natuurlijk de kans op conflicten. Wanneer bovendien één ouder een transitie ondergaat, zijn genoeg ingrediënten voor het ontstaan van een bittere strijd, aanwezig.

Misvattingen rond transseksualiteit of afkeer van dit gegeven, berusten vaak op vooroordelen tegenover homoseksualiteit. Gewoon omdat de 2 heel vaak worden verward. Nemen we de nieuwe mannelijke partner van de ex-vrouw van de man-naar-vrouw transseksuele persoon. Die gaat vaak zijn mannelijkheid en heteroseksualiteit extra in de verf zetten, om zich tegenover de familie en de kinderen beter te tonen dan zijn voorganger. Dit meestal ten nadele van de relatie van de transseksuele ouder met zijn/haar kinderen.

Het ouderverstotingssyndroom ontstaat en gedijt in de twist rond het transseksuele ouder-kind contact. De niet-transseksuele partner probeert op alle mogelijke manier het contact van de kinderen met hun transseksuele ouder te verhinderen. Positieve herinneringen aan de transseksuele ouder worden genegeerd, hij/zij wordt zo negatief mogelijk voorgesteld. De kinderen gaan met moeder samen spannen in de strijd tegen de 'baarlijke duivel'.

Voorbeelden

1) man-naar-vrouw transseksuele vader

Drie kinderen zagen hun vader –een vooraanstaand accountmanager- sinds 2 jaar niet. Moeder toonde een behoorlijke vijandigheid tegenover haar transseksuele ex-partner. De vijandigheid werd deels beïnvloed door haar nieuwe mannelijke partner. Die dreigde ermee haar te verlaten als zij akkoord zou gaan met hulpverlening die het contact van de kinderen met hun vader zou proberen te herstellen.

Een psychiater rapporteerde dat de 2 dochters de visie van hun moeder en haar nieuwe partner rond contact met de transseksuele ouder, volledig hadden overgenomen. Verder stelde de psychiater dat de zoon angsten had. Maar dat los van de mogelijke oorzaak van deze angsten, de jongen zijn vader voortaan als een monster beschreef. Het doel van de psychotherapie die de psychiater voorstelde, was het corrigeren van het bizarre beeld dat de jongen over zijn vader had.

Naarmate het juridisch proces rond het ouder-kindcontact vorderde, liet de moeder weten dat hun kinderen meer en meer ondersteboven waren wanneer ze een brief van hun vader ontvingen. Ze stelde dat de kinderen angstig waren omdat ze dachten dat hun vader hen met hem/haar zou meenemen. De kinderen zeiden dat ze hun vader niet wilden zien, aldus de moeder. Het zoontje zou gesteld hebben dat hij bang was dat zijn vader

hem in een meisje zou veranderen wanneer zij elkaar zagen. De meisjes vreesden volgens de moeder dat hun broer als meisje zou gekleed worden wanneer zij hun vader zagen. Eén van de 'grootste' klachten die het jongentje zelf had over zijn vader, was dat 'hij van papa al zijn ontbijtgranen moest opeten en dat dat van mama niet moest'. Volgens de moeder weenden de kinderen bij de gedachte aan het weerzien met hun vader en kregen ze hysterische aanvallen.

2) vrouw-naar-man transseksuele vader

Een transseksuele man, advocaat, woont reeds 20 jaar samen met zijn vrouwelijke partner, een vliegassistente. Ze hebben 3 kinderen uit donorinseminatie. De 2 jongens waren 8 en 7 jaar oud, het meisje 3 jaar, toen er een eind kwam aan de relatie. De kinderen geloofden dat de transseksuele man hun vader was. Hun huwelijk werd ongeldig verklaard omdat in de regio waar zij leefden, hij niet juridisch erkend werd als man. De transseksuele ouder werd aanzien als niet de legale vader en werd zijn ouderschapsrechten ontnomen. Als gevolg daarvan, werd hij ook door zijn familie verstoten, hoewel hij de 'psychologische' vader was. Een therapeut verklaarde in deze zaak dat het volgens hem goed zou zijn voor de kinderen, mochten zij verder contact met hun vader kunnen hebben. Maar dat dit wel moest gebeuren met het akkoord van beide ouders.

Een maatschappelijk assistent stelde dat er volgens hem niks was in het gedrag van de transseksuele vader, waardoor de relatie met de kinderen niet zou kunnen doorgaan. Hij voegde er wel aan toe, dat –gezien de afschuw van de moeder tegenover haar ex-partner – het contact van de kinderen met hun vader, een stresserend gegeven zou zijn.

Eén jaar later rapporteerde een maatschappelijk werker die één van de jongens had gevolgd, dat de jongen zijn vader had omschreven als 'vreselijk'. Hij wou geen brieven meer van zijn vader ontvangen. Hij kon geen positieve herinneringen aan zijn vader meer ophalen. Hij dacht dat zijn vader toch niet om hem gaf. Een jaar eerder had de jongen nochtans gesteld dat hij wist dat zijn vader hem graag zag.

3) Man-naar-vrouw transseksuele vader

Een meisje van 6 jaar zag haar vader als vrouw al sinds ze één jaar was. Ze wist dat deze vrouw haar vader was. De vrouw werkte nu als floriste in een bloemenzaak, voorheen als softwareprogrammeur. Het meisje had de psychiater verteld dat ze graag haar vader verder bleef zien en dat ze heel verdrietig zou zijn wanneer ze hem/haar niet meer zou zien. Haar vader was immers de ouder die het meest voor haar zorgde, gezien haar moeder elders woonde omdat ze nog wou verder studeren. Drie jaar later vertelde het meisje echter dat ze haar transseksuele vader niet meer wou zien.

Een andere psychiater stelde dat deze gewijzigde opvatting van het kind, meer zei over haar alliantie met moeder tegen vader, dan over haar eigen mening. Het meisje stelde dat haar vader haar favoriete pop had afgepakt en haar brieven nooit beantwoorde. De transseksuele ouder vertelde over dit laatste, dat zij die bewuste pop niet kon terugvinden en dat zij wel alle brieven van haar dochter had beantwoord. Nog later vertelde een andere hulpverlener dat het meisje hard haar best had gedaan om het contact met vader te vermijden en dat zij heel trots was dat ze daarin was geslaagd.

4) man-naar-vrouw transseksuele vader

Van een 9jaar oude dochter werd uit een observatiemoment vastgesteld dat ze goed kon opschieten met haar transseksuele vader, een docent(e) aan de universiteit. Het meisje had de psychiater verteld dat ze niet bij haar transseksuele ouder wou inwonen, maar dat ze wel graag een paar uur per week bij hem/haar wou zijn. Tijdens één van de sessies zag de psychiater een kussengevecht tussen dochter en vader. Hij omschreef dit als een leuk spelletje tussen de 2. Maar achteraf kregen de hulpverleners van de moeder van het kind een brief, waarin zij stelde dat haar dochter vreselijk ontzet was door het gevecht met papa en dat zij hierdoor een nekletsel had opgelopen.

En nog: terwijl moeder iets te eten aan het klaar maken was voor haar dochter, voegde ze er aan toe dat zij van haar tenminste een echte maaltijd kreeg. Maar dat ze dat van haar vader niet moest verwachten. Hij zou haar alleen maar een koekje geven 'als gewoonlijk'. Het meisje antwoordde de psychiater in een later gesprek op de vraag of er iets was aan haar vader dat haar kwaad maakte, dat ze, telkens ze er ging, 'alleen maar koekjes te eten kreeg'.

Weken nadien ontving de psychiater een brief van de moeder waarin stond dat het meisje haar vader niet meer wou, omdat ze er telkens van in de war was.

In geen één van deze vier zaken stond de rechtbank contact van de transseksuele ouder met de kinderen toe.

Tot slot

Transseksuele ouders weten dat een transitie het contact met hun kinderen in gevaar kan brengen. Ze hoorden vaak al de pijnlijke verhalen hierover van andere transseksuele personen. Ze hebben dikwijls te kiezen tussen de pest of de cholera: een ongelukkig leven lijden in hun geboortegeslacht of het contact met hun geliefden verliezen als ze een transitie ondergaan.

Rechtbanken –ook in België – zijn vaak onwetend in de thematiek van transseksualiteit. Rechters zijn dan ook eerder geneigd om 'voorzichtige' vonnissen te vellen die 'in het belang van het kind' zijn. Dat betekent meestal dat er geen sprake is van gedeeld ouderschap in geval van transseksualiteit. Of het contact met de transseksuele ouder wordt tot een minimum beperkt. Deze teneur werkt echter eerder het ontstaan van een ouderverstotingssyndroom in de hand.